



Mottagare: Kulturdepartmentet, Enheten för kultur och kulturmiljö

Kungl. Konsthögskolans yttrande avseende Remiss av Statens kulturråds och Konstnärsnämndens redovisning av uppdrag att lämna förslag om organisationsförändring (Ku2024/00280)

Kungl. Konsthögskolan lämnar ett yttrande gällande Statens kulturråds och Konstnärsnämndens redovisning av uppdrag att lämna förslag om organisationsförändring (Ku2024/00280).

Sammanfattning av förslaget

Regeringen har gett Statens kulturråd och Konstnärsnämnden i uppdrag att föreslå hur Konstnärsnämndens uppgifter kan överföras till och integreras i Statens kulturråd. Myndigheterna ska även överväga alternativa förslag för att samordna sina uppgifter och analysera konsekvenserna av dessa förslag. Målet är att behålla nuvarande funktioner med oförändrad effektivitet och kvalitet, att vara kostnadseffektiva och att genomföra förändringarna senast den 1 januari 2026.

Sammanfattning av Kungl. Konsthögskolans synpunkter

Kungl. Konsthögskolan har granskat betänkandet från Statens kulturråd och Konstnärsnämnden och vill framföra våra synpunkter på förslaget om sammanslagningen av de två myndigheterna. Vi anser att en sådan sammanslagning riskerar att försämra konstnärernas fria ställning och deras möjlighet till oberoende.

Konstnärsnämnden har idag en särställning med sina beslutandegrupper, däribland Bildkonstnärnsfonden vars uppdrag är att stödja konstnärer genom inhämtad expertis från det yrkesverksamma konstfältet. Statens kulturråds uppdrag är delvist också stödjande, men står närmare politiken genom kulturrådets kulturpolitiska insatser och mål. En sammanslagning skulle kunna medföra att beslutandegrupperna underställs myndighetens övergripande målsättning, vilket kan leda till förlorade unika perspektiv och målsättningar om att stödja konstnärer och deras yrkesverksamhet som Konstnärsnämnden representerar idag. Som institution med lång historia med uppdrag att undervisa blivande konstnärer ser Kungl. Konsthögskolan att konstnärers frihet och villkor för utövande är av särskild vikt för ett oberoende och vitalt konstnärsliv. Detta är av särskild betydelse för ett starkt demokratiskt samhälle.

Det är viktigt för en dynamisk miljö att utövare och organisatör får behålla sina särställningar och att de myndigheter vars uppdrag är att stödja dessa olika aktörer kan representera aktörerna och deras unika perspektiv. En sammanslagning riskerar att sammanfläta bedömningsgrunder och perspektiv till konstnärernas nackdel, samt försämra förutsättningarna för internationalisering. Konsten kräver konstnärer som kan utveckla och behålla en oberoende ställning.

Bakgrundsinformation

Kungl. Konsthögskolan har en gedigen historia av att utbilda konstnärer som sträcker sig tillbaka till 1735. Redan i skolans begynnelse var det genom Gustav III:s stadgar en verksamhet som tog starkt intryck från den franska konstakademin. Kungl. Konsthögskolans utbildningsuppdrag stärks av ett starkt och vitalt konstliv. Stor vikt läggs vid att professorer och övriga lärare har en väl förankrad och aktiv konstpraktik på en både lokal och internationell konstscen. När Kungl. Konsthögskolans studenter lämnar högskolan möts de av en ofta svår och utmanande arbetsmarknad. Konstnärsnämnden, Bildkonstnärsfonden och residensverksamheten IASPIS med dess programverksamhet, har varit och är en stabil plattform som stöttat många unga nyexaminerade konstnärer i sin resa mot en etablerad verksamhet med internationell utblick.

Identifiering av förslaget

Uppdraget av regeringen att ta fram förslag på hur Konstnärsnämndens uppgifter kan överföras till och inordnas inom Statens kulturråd finns beskrivet i kulturrådets och Konstnärsnämndens redovisning: ”Redovisning av uppdrag att lämna förslag om organisationsförändring” (Ku2024/00280).¹

Ställningstagande

Kungl. Konsthögskolan motsätter sig förslaget om sammanslagning av Statens kulturråd och Konstnärsnämnden.

Skäl för ställningstagandet

Oberoende och fri ställning

En sammanslagning riskerar att försämra konstnärernas fria ställning och deras möjlighet till oberoende. Konstnärsnämndens uppdrag omfattar genom Bildkonstnärsfonden att konstnärer i beslutandegrupper bedömer andra konstnärer utifrån konstnärlig grund och verkshöjd. Detta perspektiv är av yttersta vikt för att bibehålla och stärka pluralism samt ett intimt och lyhört lyssnande till samtiden. Detta skiljer sig från de kulturpolitiska målen, vilka är långsiktiga formuleringar som inte nödvändigtvis är direkt kopplade till det som händer inom konstfältet.

Unika perspektiv

Konstnärsnämnden och Bildkonstnärsfonden representerar idag unika perspektiv och målsättningar som riskerar att gå förlorade vid en sammanslagning. Statens kulturråd yttrar sig positiva till att en sammanslagning går att genomföra med bibehållen kvalitet och med ekonomiska effektiviseringar som utfall. Det är dock Konstnärsnämnden som skall uppgå i Statens kulturråd och därmed bör deras unika egenskaper och verksamhet bära särskild tyngd i bedömningen om bibehållen kvalitet vid en sammanslagning.

¹ https://www.regeringen.se/remisser/2024/03/remiss-av-statens-kulturrads-och-konstnarsnamndens-redovisning-av-uppdrag-att-lamna-forslag-om-organisationsforandring/?mtm_campaign=Remiss&mtm_source=Remiss&mtm_medium=email

Ekonomiska fördelar med sammanslagning samt bibehållen kvalitet för båda verksamheterna kan inte garanteras

De ekonomiska fördelarna av en sammanslagning är begränsade och kan endast uppnås genom minskade lokal- och personalkostnader, vilket i praktiken innebär att färre personer skulle genomföra de uppdrag som Konstnärsnämnden idag utför. Konstnärsnämnden är redan idag en mycket effektiv och nödvändig organisation för konstnärernas stöd. En sammanslagning innebär därmed en faktisk försämring av myndighetens förmåga att bevaka konstnärernas situation och att säkra ett vitalt konstliv. Det skulle innebära ett undandragande av myndigheternas förmåga att stödja grundläggande förutsättningar för en stark demokrati. Det saknas tydlig evidens inom forskningen om att sammanslagningar inom offentlig verksamhet ger garanterat positiva utslag vad gäller effektivisering med bibehållen kvalitet av verksamheten. Utöver målet effektivisering kan andra åtgärder än sammanslagning mellan myndigheter vara mer lämpade.

IASPIS en unik verksamhet som ger studenter och konstnärer kontakt med ett internationellt konstliv

Konsekvenserna för den unika verksamhet som utgörs av IASPIS – Internationella programmet för bild och form analyseras inte närmare i redovisningen. IASPIS med dess lokaler och internationella program spelar en mycket stor roll i svenskt konstliv och har bidragit till flera utbyten och kontaktmöjligheter med internationellt konstliv för svenska konstnärer och konststudenter. Redovisningen som tagits fram av Statens kulturråd och Konstnärsnämnden innehåller ingen tydlig konsekvensanalys av vad en sammanslagning skulle innebära. IASPIS har redan flyttat en gång från Kungliga Akademien för de fria konsterna/Konstakademien på Fredsgatan 12 till de nuvarande lokalerna på Maria skolgata 83. Att både fysiskt och idémässigt utforma en konstnärlig ateljéverksamhet och ett internationellt residensprogram med bibehållen kvalitet och integritet för den konstnärliga verksamheten, inom ramen för en myndighetslokal, kräver särskild erfarenhet och kunskap. Sammanslagningen riskerar att reducera residensverksamheten och försämma för konstnärers möjlighet till internationellt utbyte och vidare konstnärlig utveckling. En försämring av möjligheter till internationella kulturutbyten, dvs det som IASPIS representerar, är särskilt alarmerande i förhållande till en önskad generell fortsatt internationalisering inom kulturlivet. Detta ska ses i perspektiv av att direkta anslag för utbildning och forskning vid konsthögskolorna har minskat märkbart de senaste åren och har som konsekvens förorsakat en försämrad förmåga till internationalisering. Därmed har behovet av IASPIS insats för att skapa kontaktytor mellan studenter och internationella konstnärskap ökat.

Vi hoppas att våra synpunkter beaktas och att förslaget om sammanslagning omprövas. Det är av yttersta vikt att konstnärernas unika perspektiv och oberoende ställning bevaras för att säkerställa en levande och dynamisk konstnärsmiljö.

Stockholm 2024-06-13

Rektor
Sanne Kofod Olsen